

بررسی مشکلات املائی دانش آموزان و راه های بهبود آن

فاطمه فغان نوملی

(کارشناسی، پژوهشگری علوم اجتماعی، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران)

چکیده

هدف این مقاله بررسی مشکلات املائی دانش آموزان و راههای بهبود آن است. عده ی زیادی از دانش آموزان در نظام آموزشی ما دچار اختلال یادگیری هستند که عمده ترین آن نارسایی آموزش است و یکی از مشکلاتی که دانش آموزان با آن مواجه میشوند ضعف املاست. اولین گام برای برطرف کردن هر ضعفی، شناخت آن میباشد. اگر معلم و مربی به موقع و دقیق مشکلات دانشآموز را تشخیص دهند، میتوان سریع راه حلی مناسب و منطقی برای حل مشکل انتخاب و در جهت بهبود وضعیت آموزشی دانش آموزان اقدام کرد.

واژگان کلیدی: املا- نارسایی - بهبودبخشی - بازی آموزشی

مقدمه

املا واژه‌های است عربی به معنی تقریر مطلبی تا دیگری آن را بنویسد (لغتنامه عمید، ص ۹۷). در کنار این واژه، مردم واژه‌ی دیگری بکار می‌برند، به نام دیکته که کلمه‌های است فرانسوی به معنی مطلبی که کسی املا کند و دیگری بنویسد. آنچه در این امر حائز اهمیت است این است که در میان چهار مهارت اصلی زبان‌آموزی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن)، بر هیچ کسی این نکته ابهامی ندارد که مشکلترین مرحله، نوشتن است.

دلایل زیادی در مورد اهمیت و سخت بودن این مرحله برای دانش‌آموزان وجود دارد، اما آنچه یادگیری این فرآیند را برای دانش‌آموزان، بخصوص پایه اول ابتدایی آسان میکند، استفاده از آموزش املا به روش چندحسی است که حواس مختلف را درگیر یادگیری میکند. اکثر متفکران و صاحب‌نظران، یادگیری املا و نوشتن را خالی از اشکالات یادگیری نمی‌دانند، چون املا مهارتی است که با اشتباهات همراه بوده و مرتفع **بودن** این اشکالات، خود فعالیتی است که یادگیری هر چه بیشتر را در این زمینه موجب میشود.

املا نویسی به دلیل انتزاعی بودن، فعالیت دشواری برای کودکان است به همین جهت زبان نوشتاری در سلسله مراتب تواناییهای زبانی، پس از گوش دادن، صحبت کردن و خواندن، یاد گرفته میشود (شهنی بیلاق و همکاران، ۱۳۸۳).

در این پژوهش، هدف بررسی مشکلات املائی و راههای بهبود بخشیدن به آن است و املا را فرآیندی که در آن درس املا مانند سایر دروس توسط معلم آموزش داده میشود و بر بعد نوشتاری کودکان تأکید میکند به حساب آورده است.

بیان مسئله

سؤال اصلی پژوهش بررسی مشکلات املائی دانش‌آموزان و راههای بهبود بخشیدن به آن است.

اهداف تحقیق

هدف از این تحقیق، بررسی مشکلات املائی دانش‌آموزان و راههای بهبود آن است.

پیشینه تحقیق

اختلال در نوشتن، یکی از اختلالهای یادگیری به خصوصی است که به درک با استفاده از زبان نوشتاری مربوط میشود (شهنی بیلاق و همکاران، ۱۳۸۳). **ذکرال و مکشین (۱۳۹۳)**، میزان شیوع اختلال نوشتن در دانش‌آموزان را ۱۰ الی ۱۵ درصد برآورد میکنند. محققان در طبقه‌بندی ناتوانیهای یادگیری آنها را به سه دسته ۱- ناتوانی یادگیری ریاضی، ۲- ناتوانی یادگیری خواندن و ۳- ناتوانی یادگیری نوشتن یا املا نویسی طبقه‌بندی میکنند. لذا هرگونه مشکلی در سایر زمینهها مانند گوش دادن، سخن گفتن و خواندن میتواند در

یادگیری زبان نوشتاری تأثیر منفی داشته باشد) سیف نراقی، ۱۳۷۹). به نظر میرسد این نتیجهگیری نیز درست باشد که با تقویت هر یک از مهارتهایی مثل ابزار مناسب، برد، پروژکتور، رایانه و محیط مجازی بتوان آموزش املا را تسهیل بخشید.

عمل نوشتن یک مهارت مشخص، از جمله توانایی نگهداری موضوع به صورت کلمهها، ترسیم گرافیکی حروف و کلمه، بکارگیری صحیح ابزار نوشتن و داشتن حافظه دیداری و حرکتی کارآمد سر و کار دارد (والاس و مک لافلین به نقل از منشی طوس، ۱۳۷۰). اختلال در نوشتن، به طور قابل توجهی در پیشرفت تحصیلی و فعالیتهای روزانه زندگی که مستلزم مهارت نوشتاری است ایجاد اختلال میکند. در این میان حذف پارهای از هجاهای حروف، تقطیع کلمات، چسباندن کلمات یا حروف به یکدیگر، نوشتن کلمات به گونهای که نحوه نوشتن آنها با املا معینی مرسوم است و چارهای جز حفظ کردن آنها وجود ندارد، از جمله اشتباهات رایج نوشتن هستند (دادستان، ۱۳۷۰). یافتههای تحقیقات خارجی نیز نشان میدهد که ناتوانی بکارگیری املا در بین دانشآموزان شیوع بالایی دارد. آمار و ارقام نشان میدهد که ۲۷ درصد از کل ناتوانیهای یادگیری را ناتوانی املا تشکیل میدهد. در ایران نیز شیوع این اختلال در دانشآموزان ابتدایی ۶ درصد (نیرمانی، ۱۳۷۳) و ۷ درصد (شهنی ییلاق و همکاران، ۱۳۸۳) گزارش گردیده است.

مبانی نظری تحقیق

مشکلات املانویسی انواع مختلفی دارد که عبارتند از: وارونهنویسی، غلطنویسی، ننوشتن حروف، جا انداختن کلمات، اشتباه در نوشتن کلمات استثنا، اضافهنویسی حروف، ننوشتن تشدید، اشتباه سمعی و تلفظی، کم و زیاد گذاشتن دندانه، اشتباه نوشتن شکل ظاهری حروف، جدانویسی، متصلنویسی کلمات (شریفی صبی، ۱۳۹۶).

بدیهی است که با نوشتههای که دارای غلط املایی باشد، ارتباط زبانی بین افراد جامعه به نحو مؤثر برقرار نمیشود.

در نوشتن املا دانشآموز باید موارد زیر را رعایت کند:

خوب گوش دادن، تشخیص دقیق کلمات و درک آنها، خوب تشخیص دادن، یادآوری، مجسم ساختن تصویری و باسازی آن کلمه در ذهن، درستنویسی (تبریزی، ۱۳۹۴).

راههای بهبود املا

یکی از راههای تقویت املا، بازی با کلمات و آموزش املا در قالب بازی به دانشآموزان است. برخی مربیان بر استفاده از بازی آموزشی در جهت برطرف کردن مشکلات یادگیری و تقویت حافظه کوتاهمدت تأکید کردهاند (مهمور، ۱۳۸۶).

بازیهای آموزشی دانشآموزان را به یادگیری علاقمند میکند؛ کودکان همواره بازی را خوشایند می شمارند و بدیهی است از بازی لذت بیشتری میبرند. بنابراین همراه بودن بازی با آموزش و یادگیری میتواند خستگی را در دانشآموزان کاهش دهد و مدت زمان یادگیری را افزایش دهد. از سویی کودکان هنگام بازی مطالب را بهتر یاد میگیرند و میتوان گفت تداعی کلمات با تصاویر و همراهی گروهی از دانشآموزان با هم میتواند به افزایش علاقه و یادگیری منجر شود (غفاری و همکاران، ۱۳۹۸).

انواع املاها به روش نوین

1- املاي تقريری

الف- انتخاب متن املا و نوشتن آن روی تخته با خط خوش و خواندن آن، ب- قرائت املا توسط معلم و نوشتن آن توسط دانشآموزان، ج- تصحیح گروهی در املاها و تهیه فهرست اشکالات املائی، د- تمرینات متنوع با توجه به اولویتبندی اشکالات املائی استخراج شده.

۲- املاي کارتی

به هر گروه یک کارت کلمه میدهم که در آن کارت، کلمات زیادی که ارزش املائی دارند نوشته شده است و بعد از مدت زمان ۵ دقیقه، معلم این کارتها را جمع میکند و از گروه میخواهد که هر چه در ذهن دارند بنویسند و در پایان هر نماینده گروه کلمات را بخواند. هر گروه تعداد کلمات صحیح بیشتری بنویسد برنده است.

۳- املاي رقابتی

هر گروه برای گروه دیگر با مشورت و همفکری در کلاس، متنی برای املا تهیه کنند و به گروهها املا بگویند.

۴- املاي ترکیبی

بعد از اینکه دانشآموزان دو یا چند درس را خواندند، بر اساس کلمات آن درسها، جملههای جدیدی بسازند و این جملهها را به دانشآموزان املا بگویند.

۵- املاي پای تخته به صورت تداعی معانی

از یک دانشآموز بخواهید کلمهای مثل (ماهی) روی تخته بنویسد، سپس از او بپرسید با دیدن (ماهی) به یاد چه میافتد. هر کس کلمهای میگوید: دریا، پولک، آب، حوض، موج و ... این کلمات را خود بچهها روی تخته کلاس مینویسند.

۶- املاي تصویری

در درس املا چند تصویر روی تخته می‌چسبانیم و به بچه‌ها در یک زمان معین فرصت می‌دهیم تا نام آن تصاویر را در دفترشان بنویسند.

۷- املاى پنهان

همان جای خالی است. جملهای می‌دهیم که در آن جای یک کلمه خالی است. چند تصویر هم می‌دهیم. بچه‌ها نام تصاویری را که برای جای خالی مناسب است در جای آن مینویسند.

۸- املاى آینه‌ای

کلمات را برعکس مینویسیم و بچه‌ها باید آینه درست آن را بفهمند و بنویسند.

۹- املاى آبکی

استفاده از آب حیاط مدرسه است؛ یعنی یک گروه با آبپاشی روی زمین کلمات مینویسند و گروه دیگر تصحیح میکنند (مجله پیشرفت نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، سال چهارم، شماره ۳۵، اردیبهشت ۱۴۰۰).

روش تحقیق

این مقاله با عنوان بررسی مشکلات املائی کودکان و راههای بهبود بخشیدن به آن از روش تحقیق توصیفی پژوهشی استفاده شده است.

نتیجه گیری

تحقیق حاضر با هدف بررسی مشکلات املائی دانش آموزان و راههای بهبود بخشی آن انجام شد، نتایج حاصل تأثیر بازی با کلمات و تنوع در شیوه املا گفتن توسط معلم در دانش‌آموزان بود. در روش تأثیر بازی با کلمات، بر رفع مشکلات املانویسی دانش‌آموزان نشان داده شد.

بازی با کلمات باعث کاهش مشکلات املانویسی دانش آموزان میشود و تنوع در املا از طرف معلم باعث نشاط و یادگیری بیشتر دانش آموز میشود.

در تبیین این یافته ها میتوان گفت امروزه پژوهشهایی اهمیت و ارزش بازی در دوران کودکی را تأیید کرده اند. کودکان از بازی لذت میبرند و میتوان گفت تداعی کلمات با تصاویر و همراهی گروهی دانش‌آموزان با هم میتواند به افزایش علاقه یادگیری کمک کند

منابع

- ۱- عمید، حسن. ۱۳۶۳، چاپ اول. فرهنگ عمید، چاپخانه سپهر، تهران.
- ۲- شهنی ییلاق، منیجه، کرمی، جهانگیر، شکرکن، حسین و مهرابیزاده هنرمند، مهناز. (۱۳۸۳).
- ۳- مک شین، جی، و اکرال، جی (۱۹۹۳). تشخیص و درمان اشکالات یادگیری کودکان. ترجمه پرویز شریفی درآمدی، پریش نریمانی و کامبیز کارآمدی (۱۳۸۰). تهران: خوش فراز.
- ۴- والاس، جرال. مک لاین، جیمز آ. ناتوانیهای یادگیری و ویژگیها. ترجمه محمدتقی منشی طوس (۱۳۷۰). چاپ دوم، مشهد: آستان قدس رضوی.
- ۵- دادستان، پریخ. (۱۳۷۹). اختلالهای زبان، روشهای تشخیص و بازپروری، تهران.
- ۶- نریمانی، باسرف. (۱۳۷۳). بررسی و مقایسه میزان فراوانی درصد شیوع اختلال زبان نوشتاری در دانشآموزان دختر و پسر پایه دوم و سوم شهر تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران.
- ۷- تبریزی، مصطفی. تبریزی، نرگس و تبریزی، علیرضا. (۱۳۹۴). درمان اختلالات ریاضی. تهران.
- ۸- شریفی صبی، علی. استاذزاده، زیبا. حاجی عموشا، افسانه. عباسپور، راضیه و گلکار طریقه، لیلا. (۱۳۹۶). با کلمات بازی کنیم، مشهد.
- ۹- مجله پیشرفت نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، سال چهارم، شماره ۳۵، اردیبهشت ۱۴۰۰.
- ۱۰- غفاری، خلیل. داودی، حسین. حیدری، حسن. محمدی، فاطمه و باسبلاغی شراهی، نرجس. (۱۳۹۸). اثربخشی بازی آموزشی.